

Att samarbeta med **Karolinska Institutet** – ett medicinskt universitet

Förutsättningar för uppdrags- och samverkansforskning

Karolinska Institutet

Foto: Sofia Lindberg

Prorektor Martin Bergö, rektor Annika Östman Wernerson och universitetsdirektör Veronika Sundström.

Foto: Liza Simonsson

Samverkan är ett prioriterat område för KI

Karolinska Institutet (KI) ser samverkan med omvärlden som en viktig nyckel för att lösa dagens och morgondagens utmaningar. Den ökande komplexiteten i medicinsk forskning ökar behovet av att dela idéer, kunskap och resurser. Därför är samverkan ett av tre strategiska vägval i KI:s Strategi 2030, de andra två är att KI ska vara ett banbrytande och globalt universitet.

KI ska vara öppet för nya idéer genom att föra en kontinuerlig dialog med andra aktörer, samtidigt som våra relationer ska regleras av tydliga avtal. Utgångspunkten är alltid att verka för att förbättra förutsättningar för hälsa med hjälp av tvärdisciplinära och tvärsektoriella samarbeten. Därför strävar vi efter ömsesidigt utbyte med såväl offentliga som privata samarbetspartners.

KI:s styrka finns bland annat i kunskapen om människors hälsa och grundläggande sjukdomsprocesser. Genom nära samarbete med hälso- och sjukvården leder vår forskning och utbildning till att nya metoder utvecklas. KI har som mål att vara en motor i arbetet med att realisera Sveriges potential inom life science. En nära samverkan ger resultat som utvecklar människors liv och förbättrar vårt samhälle.

Välkommen att samverka med Karolinska Institutet!

Annika Östman Wernerson, *rektor*
Martin Bergö, *prorektor*
Veronika Sundström, *universitetsdirektör*

Foto: Liza Simonsson

Två möjliga samarbetsformer inom forskning

Karolinska Institutet (KI) välkomnar samarbeten inom forskningen då det främjar såväl det egna vetenskapliga arbetet och undervisningen vid KI som att effektivt nå ut med kunskap från KI till nytta för samhället. För att KI ska kunna ingå samarbeten krävs att dessa ligger i linje med KI:s övergripande uppdrag, att samarbetena präglas av kvalitet, transparens och tydlighet och att de följer gällande lagar, riktlinjer och etiska principer vid KI. KI månar om att samarbetena inte rubbar allmänhetens förtroende för KI eller inskränker KI:s möjligheter att bedriva forskning och utbildning. Samarbeten förutsätter skriftliga avtal.

Inom forskningen finns det två möjliga samarbetsformer, **uppdragsforskning** och andra former av **samverkans-forskning**. Eftersom de legala förutsättningarna är olika är det nödvändigt att i diskussioner om presumtiva samarbeten vara tydlig med vilken form som avses.

Samarbetet ska regleras innan forskningen inleds. Viktiga frågor som regleras i forskningsavtal är bland annat rätten till resultat (lärarundantaget), publikationer, sekretess och skadestånd.

Foto: Martin Stenmark

Lärarundantaget

Vid svenska universitetet tillämpas det så kallade lärarundantaget, vilket enkelt uttryckt innebär att forskaren har rätt till de flesta av sina arbetsresultat så länge som inget annat överenskommits.[1] Detta innebär att KI, i fall där resultat ska överföras eller på annat sätt tillgängliggöras för en samarbetspart, kommer överens med forskaren om att denna överför eller beviljar licens till samarbetsparten.[2]

Forskningslicens

En förutsättning i alla avtal är att KI och dess forskare kan fortsätta bedriva forskning och undervisning inom området. Ett minimikrav är att KI ska ha rätt att använda resultaten utan krav på ersättning för fortsatt forskning och undervisning (s.k. forskningslicens). Detta ska gälla oavsett av hur eventuell överföring av immateriella rättigheter sker enligt avtal.[3]

1 Lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, vilken föreskriver att lärare är undantagna från den rätt arbetsgivare har till att inträda som ägare av arbetstagares uppfinningar. Genom sedvana har lärarundantaget kommit att omfatta mer än bara uppfinningar.

2 Riktlinjer om IP och näringslivssamverkan, dnr 1-601/2017.

3 Riktlinjer om IP och näringslivssamverkan, dnr 1-601/2017.

Foto: Liza Simonsson

Publicering

Avtal får inte inskränka rätten till fri publicering av forskningsresultat.[1]

Målet med den medicinska forskningen är att öka den vetenskapliga kunskapen för att förbättra människors hälsa och sjukvården i samhället. Publicering av resultat är ett viktigt element i forskningsprocessen. Forskare har en moralisk skyldighet gentemot andra forskare att delge sina resultat och gentemot aktörer i det omgivande samhället som kan applicera resultaten i vården.

Forskare vid KI förbehåller sig därför rätten att publicera resultaten från forskningsprojekt som till exempel finansierats av en kommersiell part. Finansiären har rätt att granska och kommentera men får inte stoppa en publicering. Om det finns särskilda skäl för att skjuta upp publiceringen, till exempel med hänsyn till en patentansökan, ska det särskilt anges i avtalet.

Både uppdragsforskning och samverkansforskning ska medföra forskningsnytta för KI, och därför förbehåller sig KI alltid möjligheten att kunna publicera och presentera resultaten i akademiska sammanhang för att resultaten ska komma fortsatt forskning och undervisning till nytta.

Detta gäller när uppdragsgivaren övertar ägandet till resultaten av uppdraget och även när resultat framtagna vid KI övertas av en samverkanspart eller det finns möjlighet för en samverkanspart att överta eller på annat sätt nyttja resultaten.

Det är angeläget för KI att spridande av resultat sker med beaktande av eventuell sekretess liksom att samverkansparterna bereds möjlighet att skydda resultat innan offentliggörande. Därför accepterar KI regelmässigt att spridande inte sker utan att samverkansparterna eller uppdragsgivaren först informerats och, vid behov, beretts möjlighet att senarelägga spridningen en rimlig tid, som längst 90 dagar från att samverkansparten eller uppdragsgivaren informerats.

Processen för detta ska vara reglerad i avtalet. Angående lagliga möjligheter för KI att skydda information genom hemlighållande, se avsnittet om Sekretess.

1 1 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434)

> Inom forskningen finns det två möjliga samarbetsformer, uppdragsforskning och andra former av samverkansforskning.”

Uppdragsforskning

Uppdragsforskning är vad det heter, nämligen att KI genomför forskning på uppdrag från annan. KI är skyldigt att ta ut en avgift för uppdraget som helt täcker KI:s kostnader för projektet – full kostnadstäckning. Det finns inga formella hinder mot att uppdragsgivaren övertar ägandet till resultaten av uppdraget men i vissa fall är det tillräckligt med nyttjanderätter. Ytterst är detta för uppdragsgivaren och den utförande forskaren att komma överens om och frågan ska regleras i uppdragsforskningsavtalet som tecknas mellan uppdragsgivaren och KI innan arbetet påbörjas.

KI utför sina forskningsuppdrag med den omsorg och noggrannhet som följer av att vara en framstående forskningsorganisation. Eftersom forskning till sin natur är en experimentell verksamhet har KI inte möjlighet att lämna garantier för forskningsresultatens kommersiella användbarhet eller garantera att utvecklingsresultat inte är i konflikt med någon befintlig immaterialrätt.

Foto: Erik Cronberg

Samverkansforskning

Samverkansforskning innebär att KI bedriver forskning med en eller flera andra, till exempel företag, andra universitet eller institut. Inom samverkan bidrar parterna med resurser i form av ekonomiska medel, material och befintlig kunskap. Då samverkansforskning inte innebär full kostnadstäckning för KI får samverkan inte medföra att samverkansparter erhåller rätt till bakgrundskunskap eller resultat som genererats vid KI med mindre än att separat och marknadsmässig ersättning betalas för detta. Eftersom KI omfattas av EU:s statsstödsregler kan ett felaktigt erhållande av sådana rättigheter anses som otillåtet statsstöd, vilket till exempel kan medföra återbetalningsskyldighet för samverkansparten för stödet som mottagits.

Foto: Erik Flyg

Sekretess

Som myndighet kan KI inte skydda information genom hemlighållande i en vidare utsträckning än vad som följer av svensk lagstiftning, här främst offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Offentlighets- och sekretesslagen innehåller regleringar som tar sikte på bland annat just uppdragsforskning och samverkansforskning. Värt att notera är att lagstiftaren ansett att uppdragsgivarens/samarbetspartens (den enskildes) förväntan av att viss information hemlighålls vid universitetet (myndigheten) är relevant vid universitetets bedömning av om informationen omfattas av sekretess. Då universitetets beslut om detta kan överklagas är det svensk domstol som ytterst avgör om viss information omfattas av sekretess.

Uppdragssekretess anges på följande sätt i offentlighets- och sekretesslagen:[1]

Sekretess gäller för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för en enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs.

...
För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.
Hos universitet och högskolor gäller sekretessen dock i högst tio år.
Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

Samverkanssekretessen anges på följande sätt i offentlighets och sekretesslagen:[2]
Sekretess gäller hos universitet och högskolor för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som har lämnats eller kommit fram vid sådan forskning som efter överenskommelse bedrivs i samverkan med en enskild, om det måste antas att den enskilde har deltagit i samverkan under förutsättning att uppgiften inte röjs.

...
För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

1 31 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2017:900)
2 24 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2017:900)

Foto: Liza Simonsson

Skadestånd och ansvarsbegränsning

KI som svensk myndighet bör generellt vara försiktig med att göra åtaganden som kan medföra oskäliga konsekvenser för staten. Avtal bör därför innehålla rimliga skadeståndsbegränsningar. En riskbedömning måste dock göras i varje enskilt fall.

Tvister

Oavsett om det rör sig om uppdragsforskning eller samverkans-forskning bör det regleras i avtalet enligt vilket lands lag avtalet ska tolkas och hur en eventuell tvist ska lösas. Eftersom KI är en svensk myndighet bör avtalet tolkas enligt svensk rätt och tvist avgöras i svensk domstol.

Foto: Erik Flyg

Uppdragsforskning jämfört med samverkansforskning

Följande är en schematisk uppställning av skillnader mellan uppdragsforskning och samverkansforskning.

	Uppdragsforskning	Samverkansforskning
Projekttyp	Uppdragsgivaren ”äger” forskningsfrågan	Forskningsfråga av gemensamt intresse för parterna
Finansiering	Uppdragsgivaren står för hela projekt-kostnaden enligt principen om full kostnadstäckning.	Samtliga involverade parter bidrar. Betalningar kan ske till KI men då som ekonomiskt bidrag.
Publicering	KI förbehåller sig rätten att publicera resultaten.	KI förbehåller sig rätten att publicera resultat som KI-personal varit delaktig i att ta fram.
Rättigheter	Uppdragsgivaren kan ges ägande över eller långtgående rättig-heter till resultaten. KI förbehåller sig rätten att nyttja resultaten i fortsatt egen akademisk verksamhet, forskning och undervisning.	Ägandet av resultat genererade av KI kvarstår hos KI eller forskaren. Överlåtelse eller licens förutsätter tillkommande marknadsmässig ersättning. (Vid överlåtelse eller exklusiv licens förbehåller sig KI rätten att nyttja resultaten i fortsatt egen akademisk verksamhet.)
Sekretess	Sekretess enligt 31 kap. 12 § offentlighets – och sekretesslagen.	Sekretess enligt 24 kap. 5 § offentlighets – och sekretesslagen.

Sjukvårdens roll i samverkan

En betydande del av KI:s forskning och utbildning förutsätter tillgång till hälso- och sjukvården vilket innebär ett nära samarbete med Region Stockholm inom olika verksamheter och på olika organisatoriska nivåer. Samarbetet bygger på det så kallade ALF-avtalet.

Region Stockholm är KI:s enskilt största samarbetspartner. Drygt hälften av KI:s institutioner har sin verksamhet förlagd till vårdmiljö och oftast är även forskare vid KI yrkesverksamma på regionens stora sjukhus.

I varje enskilt fall där hälso-och sjukvården involveras måste en bedömning göras av vilka avtal som måste upprättas och vilket ansvar KI kan acceptera.

Innovationsstöd och utbildning i entreprenörskap

KI rymmer världsledande forskning som ständigt bidrar till ökad kunskap om människors hälsa. Att forskningen resulterar i vetenskapliga artiklar är en självklarhet. Det är dock viktigt att forskarna också har möjlighet att ta nästa steg mot att omvandla sina rön till samhällsnyttiga produkter, metoder och tjänster. Därför arbetar KI med att inspirera, utbilda och uppmuntra sina studenter och medarbetare till entreprenörskap inom life science.

KI:s ambition är att skapa bästa möjliga förutsättningar för att resultat från forskningen ska implementeras i samhället och generera nytta. Därför har KI som lärosäte och myndighet ett holdingbolag som kan involveras vid kommersiellt nyttiggörande av forskningsresultat framtagna vid KI.

Kontakt

Representerar du ett företag eller organisation som vill samarbeta med KI?

På **ki.se/industrisamverkan** hittar du information om olika former av samarbete och kontaktuppgifter.

Som samarbetspartner till Karolinska Institutet är det enklast om du i första hand diskuterar samarbeten med din kontakt vid den aktuella enheten vid universitetet.

För information om forskningsämnen och forskargrupper, besök **ki.se/forskning**.

Karolinska Institutet är ett av världens ledande medicinska universitet. Vår vision är att driva utvecklingen av kunskap om livet och verka för en bättre hälsa för alla. I Sverige står KI för den enskilt största andelen av den medicinska akademiska forskningen och har det största utbudet av medicinska utbildningar. Sedan 1901 utser Nobelförsamlingen vid Karolinska Institutet mottagare av Nobelpriset i fysiologi eller medicin.

Karolinska Institutet